

III.2 Integrovatelnost vektorových funkcí

Definice.

- Nechť $f : \Omega \rightarrow X$ je jednoduchá měřitelná funkce tvaru $f = \sum_{j=1}^k x_j \chi_{E_j}$ (kde $E_1, \dots, E_k \in \Sigma$ jsou po dvou disjunktní a $x_1, \dots, x_k \in X$). Nechť $E \in \Sigma$. Říkáme, že f je **integrovatelná přes množinu E** , pokud pro každé $j \in \{1, \dots, k\}$ platí $\mu(E \cap E_j) < \infty$ nebo $x_j = \mathbf{o}$. **Integrálem funkce f přes množinu E** pak rozumíme prvek X definovaný vzorcem

$$\int_E f \, d\mu = \sum_{j=1}^k \mu(E_j \cap E) x_j,$$

kde používáme konvenci $\infty \cdot \mathbf{o} = \mathbf{o}$. Pokud f je integrovatelná přes Ω , říkáme, že je **integrovatelná**.

- Nechť $f : \Omega \rightarrow X$ je silně μ -měřitelná. Řekneme, že f je **bochnerovsky integrovatelná**, existuje-li posloupnost (f_n) jednoduchých integrovatelných funkcí, pro kterou platí

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_{\Omega} \|f_n(\omega) - f(\omega)\| \, d\mu(\omega) = 0,$$

kde integrál v tomto vzorci je Lebesgueův. **Bochnerovým integrálem funkce f** pak nazýváme prvek X definovaný vzorcem

$$(B) \int_{\Omega} f \, d\mu = \lim_{n \rightarrow \infty} \int_{\Omega} f_n \, d\mu.$$

- Funkce $f : \Omega \rightarrow X$ se nazývá **slabě integrovatelná**, pokud pro každé $\varphi \in X^*$ je $\varphi \circ f$ integrovatelná (i.e., $\varphi \circ f \in L^1(\mu)$).

Tvrzení 7 (základní vlastnosti Bochnerova integrálu).

- Integrovatelné jednoduché funkce tvoří vektorový prostor a zobrazení, které jednoduché integrovatelné funkci f přiřadí její integrál $\int_{\Omega} f \, d\mu$, je lineární.*
- Nechť f je jednoduchá měřitelná funkce. Pak f je integrovatelná, právě když funkce $\omega \mapsto \|f(\omega)\|$ je integrovatelná. Pak platí*

$$\left\| \int_{\Omega} f \, d\mu \right\| \leq \int_{\Omega} \|f(\omega)\| \, d\mu(\omega).$$

- Limita definující Bochnerův integrál existuje a nezávisí na volbě posloupnosti (f_n) .*
- Bochnerovsky integrovatelné funkce tvoří vektorový prostor a zobrazení, které bochnerovsky integrovatelné funkci přiřadí její Bochnerův integrál, je lineární.*
- Je-li $f : \Omega \rightarrow X$ bochnerovsky integrovatelná, pak funkce $\omega \mapsto \|f(\omega)\|$ je integrovatelná a platí*

$$\left\| (B) \int_{\Omega} f \, d\mu \right\| \leq \int_{\Omega} \|f(\omega)\| \, d\mu(\omega).$$

- Je-li $f : \Omega \rightarrow X$ bochnerovsky integrovatelná, pak pro každou $E \in \Sigma$ je $i \chi_E \cdot f$ bochnerovsky integrovatelná. (Hodnotu $(B) \int_{\Omega} \chi_E \cdot f \, d\mu$ pak nazýváme **Bochnerovým integrálem funkce f přes množinu E** a značíme $(B) \int_E f \, d\mu$.)*

Věta 8 (charakterizace bochnerovské integrovatelnosti). *Nechť $f : \Omega \rightarrow X$ je silně μ -měřitelná funkce. Pak f je bochnerovsky integrovatelná, právě když $\int_{\Omega} \|f(\omega)\| \, d\mu(\omega) < \infty$.*

Věta 9 (Lebesgueova věta pro Bochnerův integrál). *Nechť (f_n) je posloupnost bochnerovsky integrovatelných funkcí $f_n : \Omega \rightarrow X$, která skoro všude konverguje k funkci $f : \Omega \rightarrow X$. Nechť $g : \Omega \rightarrow \mathbb{R}$ je integrovatelná funkce a pro každé $n \in \mathbb{N}$ platí $\|f_n(\omega)\| \leq g(\omega)$ pro skoro všechna $\omega \in \Omega$. Pak f je bochnerovsky integrovatelná a platí $(B) \int_{\Omega} f \, d\mu = \lim_{n \rightarrow \infty} (B) \int_{\Omega} f_n \, d\mu$.*

Tvrzení 10 (absolutní spojitost Bochnerova integrálu). *Nechť $f : \Omega \rightarrow X$ je bochnerovsky integrovatelná. Pak platí:*

$$\forall \varepsilon > 0 \exists \delta > 0 \forall E \in \Sigma : \mu(E) < \delta \Rightarrow \left\| \int_E f \, d\mu \right\| < \varepsilon.$$

Tvrzení 11 (slabý integrál). *Nechť $f : \Omega \rightarrow X$ je slabě integrovatelná. Pak zobrazení*

$$F(\varphi) = \int_{\Omega} \varphi \circ f \, d\mu, \quad \varphi \in X^*,$$

je spojitý lineární funkcionál na X^* , tj. $F \in X^{**}$.

Definice, značení a poznámky:

- (1) Prvek $F \in X^{**}$ z Tvrzení 11 se nazývá **slabý integrál** (nebo též **Dunfordův integrál**) funkce f , značíme ho $(D) \int_{\Omega} f \, d\mu$.
- (2) Nechť $f : \Omega \rightarrow X$ je slabě integrovatelná. Pak pro každou $E \in \Sigma$ je $\chi_E \cdot f$ slabě integrovatelná. Příslušný slabý integrál značíme $(D) \int_E f \, d\mu$.
- (3) Řekneme, že $f : \Omega \rightarrow X$ je **pettsovsky integrovatelná**, pokud
  - f je slabě integrovatelná, a navíc
  - pro každou $E \in \Sigma$ slabý integrál $(D) \int_E f \, d\mu$ patří do $\varkappa(X)$, kde $\varkappa : X \rightarrow X^{**}$ je kanonické vnoření.

Pettisův integrál funkce f přes E je pak příslušný prvek X a značí se $(P) \int_E f \, d\mu$. Tj. pro $x \in X$ pak platí

$$x = (P) \int_E f \, d\mu \Leftrightarrow \forall \varphi \in X^* : \varphi(x) = \int_E \varphi \circ f \, d\mu.$$

Poznámky:

- (1) K tomu, aby f byla pettsovsky integrovatelná, je nutné, aby $(D) \int_E f \, d\mu \in \varkappa(X)$ pro každé $E \in \Sigma$. Nestačí, aby to bylo splněno pro $E = \Omega$.
- (2) Slabě integrovatelná funkce nemusí být pettsovsky integrovatelná.
- (3) Pettsovsky integrovatelná funkce nemusí být silně μ -měřitelná. Například funkce z Příkladu 6(1) je pettsovsky integrovatelná, její integrál je nulový, ale není esenciálně separabilně hodnotová.
- (4) Každá bochnerovsky integrovatelná funkce je pettsovsky integrovatelná (to plyne z Tvrzení 12 níže), obrácená implikace neplatí ani pro silně μ -měřitelné funkce (viz Příklad 13 níže).

Tvrzení 12 (Bochnerův integrál a omezený operátor). *Nechť $f : \Omega \rightarrow X$ je bochnerovsky integrovatelná, Y je Banachův prostor a $L : X \rightarrow Y$ spojitý lineární operátor. Pak $L \circ f$ je bochnerovsky integrovatelná a navíc*

$$(B) \int_{\Omega} L \circ f \, d\mu = L \left((B) \int_{\Omega} f \, d\mu \right).$$

Poznámka: Předchozí tvrzení jednak ukazuje, že bochnerovská integrovatelnost implikuje pettsovskou, a také lze využít k výpočtu Bochnerova integrálu: K tomu je třeba ukázat, že Bochnerův integrál existuje, jeho hodnotu lze pak počítat s využitím vhodných funkcionálů či operátorů.

Příklad 13. *Nechť $\Omega = \mathbb{N}$, Σ je σ -algebra všech podmnožin $\mathbb{N}$, μ je sčítací míra a $f : \Omega \rightarrow X$. Pak platí:*

- (a) f je bochnerovsky integrovatelná, právě když řada $\sum_{n \in \mathbb{N}} f(n)$ je absolutně konvergentní. Bochnerův integrál je pak roven součtu řady.
- (b) Je-li řada $\sum_{n \in \mathbb{N}} f(n)$ bezpodmínečně konvergentní, je f pettsovsky integrovatelná a její Pettisův integrál je roven součtu řady.

Poznámka: V bodě (b) Příkladu 13 platí i obrácená implikace – je-li f pettsovsky integrovatelná, je řada $\sum_{n \in \mathbb{N}} f(n)$ bezpodmínečně konvergentní. Důkaz je však obtížnější, tvrzení je obsahem Orlicz-Pettisovy věty.